

Enheten för miljöskydd
Marielle Sundström

Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt
mmd.nacka.avdelning3@dom.se

Överklagan av Mark- och miljödomstolens dom gällande upphävande av föreläggandet att inrätta en allmän va-anläggning för dricksvatten och spill i området Holmen Bodarna, Sigtuna kommun, i mål nr M 4176-20

Yrkanden

Länsstyrelsen yrkar att Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) upphäver Mark- och miljödomstolen i Nackas (MMD) dom den 26 januari 2021, mål nr M 4176-20, och fastställer Länsstyrelsens beslut av den 7 maj 2020, Dnr 567-2494-2019.

Länsstyrelsen yrkar att prövningstillstånd beviljas i MÖD.

Beskrivning av ärendet

Den 5 maj 2020 förelade Länsstyrelsen i Stockholms län Sigtuna kommun enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) att inrätta en allmän va-anläggning för dricks- och spillvatten i området Holmen Bodarna, Sigtuna kommun (dnr 567-2494-2019). Sigtuna kommun överklagade Länsstyrelsens beslut till MMD. Den 26 januari 2021 beslutade MMD att upphäva det överklagade beslutet (MMD mål nr M 4176-20).

Föreläggandet omfattar ca 60 bostäder i ett omvandlingsområde längst västerut i Sigtuna kommun beläget på en bergsudde. Hela Holmenområdet (59 fastigheter) har detaljplan (byggnadsplan) som fastställdes 1952. Söder om planlagda Holmen finns sex fastigheter, Bodarna, som tillsammans med Holmen är uppräknad som en sammanhållen bebyggelse i kommunens översiktsplan 2014.

Det finns en gemensam vattentäkt med två brunnar som förser området med dricksvatten året om. Dricksvattenanläggningen sköts av en samfällighet. Som skydd för grundvattentillgången i området fastställde Länsstyrelsen 1994 ett vattenskyddsområde med tillhörande föreskrifter. Inom skyddsområdet finns 18 bebyggda fastigheter. Dock finns fler fastigheter inom vattentäktens tillrinningsområde då hela tillrinningsområdet inte omfattas av skyddsområdet. Både i kommunens va-utredning samt i yttranden från Sigtuna kommun lyfts frågan att vattenskyddsområdet därför behöver utvidgas för att grundvattnet ska få ett ändamålsenligt skydd.

Fastigheterna i området har idag enskilda avlopp med varierande standard. När kommunen genomförde en avloppsinventering i området 2011 konstaterades att vissa inte uppfyller dagens krav på rening varför kommunens Miljö- och hälsoskyddsnämnd ställde krav på åtgärder. Flertalet av avloppen ligger inom inströmningsområde för den gemensamma vattentäkten och resterande avlopp ligger nära Mälaren.

Datum
2021-02-16

Beteckning
567-64448-2020

Grund för yrkande om upphävande av MMD:s dom

Länsstyrelsen menar att den bedömning Länsstyrelsen gjorde i beslutet den 7 maj 2020 är den korrekta i sakfrågan. Länsstyrelsen vill dock därtill särskilt anföra följande.

Hälsoskyddsrekvisitet

Enligt praxis krävs det inte att miljö- och hälsovådliga olägenheter har uppkommit för att kommunens skyldigheter ska aktualiseras. Redan risken för påtagliga sådana olägenheter kan vara tillräckligt för att en utbyggnadsskyldighet ska föreligga. MMD menar att utredningen i målet inte ger stöd för att en allmän va-anläggning behövs i området till skydd för människors hälsa. Som motivering anges att det inte finns något i underlaget för Länsstyrelsens beslut som tyder på att det *för närvarande finns några konkreta eller akuta hälsorisker* med avseende på dricksvattnets kvalitet i området. Att MMD inte beaktat att redan risken för påtagliga olägenheten kan aktualisera kommunens skyldighet, menar Länsstyrelsen strider mot rättspraxis varför det finns skäl att tvivla på att domstolen bedömt rätt i denna fråga.

Dricksvatten

För att grundvattnet fortsatt ska kunna skyddas har Länsstyrelsen, liksom kommunens va-utredning, konstaterat att dricksvattenbehovet fortsatt behöver lösas i ett större sammanhang. När MMD anför att det i målet inte finns stöd för att en allmän va-anläggning behövs i området till skydd för människors hälsa, har domstolen inte beaktat att områdets dricksvattenförsörjning redan idag är löst i ett större sammanhang och att det med hänsyn till människors hälsa inte går att lösa behovet på annat sätt. Länsstyrelsen menar således att kriterierna i 6 § LAV är uppfyllda. Vad Länsstyrelsen i beslutet vägt in om brister i drift och underhållsbehov är enbart gällande vilken tidsram som är rimlig för när kommunen ska ha uppfyllt sin skyldighet. Dessa faktorer ligger dock utanför ansvarsbedömningen enligt 6 § LAV.

Länsstyrelsen menar att det är frågan om *varför* en vattentjänst är löst i ett större sammanhang som är av vikt för bedömningen huruvida det är kommunens ansvar att tillgodose vattentjänsten genom en allmän va-anläggning. Om skälet till en va-samverkan är till skydd för människors hälsa menar Länsstyrelsen, till skillnad från MMD, att det inte ska behöva uppstå en konstaterad eller akut hälsorisk innan kommunens skyldighet aktualiseras. Redan risken för påtagliga olägenheter är tillräckligt.

MMD har vid denna bedömning inte heller beaktat vad Länsstyrelsen anfört om att en tidigare frivillig samverkan mellan fastighetsägare inte medför att kommunens ansvar för va-försörjningen faller bort (jfr Miljööverdomstolens dom den 5 juli 2010 i mål M 2350-10). LAV ger heller inte utrymme för kommunen att besluta om va-samverkan mellan fastighetsägare som ett alternativ till en kommunal va-anläggning (prop. 2005/06:78 s. 37 ff.).

Datum
2021-02-16

Beteckning
567-64448-2020

Förutom MMD:s bedömning om hälsoskyddsrekvisitet menar Länsstyrelsen att det även finns skäl att tvivla på att domstolen bedömt rätt med hänsyn till att LAV inte ger utrymme för va-samverkan mellan fastighetsägare som alternativ till en allmän va-anläggning.

Spillvatten

Den va-utredning som ligger till grund för kommunens bedömning om att det går att lösa spillvattenbehovet med enskilda lösningar menar att de fastigheter som ligger inom vattenskyddsområdet ska lösa avloppsfrågan genom att leda WC-vatten till en sluten tank för uppsamling och borttransport med slambil och att BDT-vatten ska ledas till en gemensam anläggning placerad utanför vattenskyddsområdet, alternativt renas i tät markbädd och ledas bort via dike då det är viktigt att inte heller BDT-vatten ska tillåtas infiltrera inom vattenskyddsområdet. Länsstyrelsen menar att detta indikerar att det med hänsyn till risk för dricksvattentäkten och således människors hälsa, inte går att lösa avloppsfrågan med enskilda anläggningar. Med anledning av att restriktionerna ska omfatta samtliga fastigheter inom vattenskyddsområdet (18 stycken) samt de fastigheter som ligger inom vattentäktens tillrinningsområde, får antalet fastigheter som har behov av en samlad lösning anses som tillräckligt många för att situationen bör lösas med en allmän va-anläggning (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 6 december 2018 i mål M 1944-18). Länsstyrelsen menar att MMD inte beaktat att den lösning som krävs för att ordna med spillvatten i området kräver att frågan löses i ett större sammanhang varför det ställer krav på va-samverkan mellan fastighetsägarna, vilket strider mot lagens syfte. Länsstyrelsen menar således att det finns skäl att tvivla på att domstolen bedömt rätt i denna fråga när de anför att utredningen i målet inte ger stöd för att en allmän va-anläggning behövs i området till skydd för människors hälsa.

Miljöskyddsrekvisitet

Länsstyrelsen vidhåller även vad som i beslutet anføres om områdets markegenskaper som tillsammans med recipienten Skofjärdens höga känslighet avseende näringsämnen, utgör skäl att bedöma att en allmän va-anläggning för spillvatten även kan förväntas att förhindra eller åtminstone väsentligt motverka påtagliga olägenheter för miljön.

Grund för yrkande om prövningstillstånd

Det finns skäl för MÖD att bevilja prövningstillstånd dels p.g.a. att det enligt Länsstyrelsens mening finns anledning att ändra MMD:s dom dels är viktigt att MÖD prövar målet för att MMD och länsstyrelserna ska få vägledning inför framtida bedömning av liknande frågor.

Enligt Länsstyrelsens mening har MMD gjort en felaktig bedömning av sakfrågan i ärendet, se Länsstyrelsens motivering i frågan under rubriken Grund för yrkande

Datum
2021-02-16

Beteckning
567-64448-2020

om upphävande av MMD:s dom. Länsstyrelsen finner därtill att underinstanserna tolkar lagen olika. Det finns således behov av vägledning i rättstillämpningen.

Va-samverkan

Den 27 januari 2021, tillika dagen efter att MMD vid Nacka tingsrätt meddelade den nu aktuella domen, meddelade MMD vid Vänersborgs tingsrätt en dom gällande kommunens skyldighet enligt 6 § LAV, mål nr M 4056-19. Området som behandlas i det målet tillgodoser sitt dricksvattenbehov - likt Holmen-Bodarna i Sigtuna - genom en gemensam anläggning som drivs i privat regi. Till skillnad från domen från MMD vid Nacka tingsrätt har MMD vid Vänersborg tingsrätt beaktat denna omständighet och likt Länsstyrelsen hänvisat till propositionen avseende; "*Om skyldighet föreligger att ordna allmänna vattentjänster kan skyldigheten inte fullgöras genom t.ex. enskilda dricksvattentäkter (prop. 2005/06:78 s. 26 f. och 37 ff).*". Länsstyrelsen menar att underinstanserna således tolkar lagen olika varför det är av vikt att MÖD tar upp målet för prövning för att ge ledning för rättstillämpningen.

Hälsoskyddsrekvisitet

MMD vid Vänersborgs tingsrätt gör även en annan tolkning gällande hälsoskyddet än den MMD vid Nacka tingsrätt nu gjort. MMD vid Vänersborgs tingsrätt anför i sina domskäl; "*Med skyddet för människors hälsa, i LAV kallat hälsoskyddet, avses åtgärder för att hindra uppkomsten av sanitära olägenheter och för att undanröja sådana olägenheter. Med nutida anspråk på hygienisk standard krävs inte längre att det föreligger risk för sanitära olägenheter eller att miljö- och hälsovådliga olägenheter redan har uppkommit. Redan risken för påtagliga sådana olägenheter kan vara tillräckligt för en utbyggnadsskyldighet (se Jörgen Qviströms kommentarer till 6 § LAV, Karnov 2020-07-01 [Juno]).*" Med anledning av MMD vid Nacka tingsrätts skrivning om att det för närvarande inte finns några konkreta eller akuta hälsorisker, menar Länsstyrelsen att det finns skäl för MÖD att ta upp frågan för prövning då underinstanserna tolkar lagen olika även i denna fråga.

De som medverkat i överklagandet

Beslutet har fattats av enhetschef Lena Pettersson med miljöhandläggare Marielle Sundström som föredragande. I den slutliga beredningen har även jurist Katarina Svedelius medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd